

NatuurPlatformZwolle

Secretariaat: p/a Milieuraad Zwolle, Campherbeeklaan 82A 8024 BZ Zwolle Tel: 038-3377342 e: natuurplatformzwolle@milieuraadzwolle.nl

Aan: College van B&W,
afschriften aan: gemeenteraad; kernteam Omgevingsvisie via Arjen Vedder, Wouter de Jong, Rienko Baarslag;

Onderwerp: Omgevingsvisie- aanbieding Notities Natuurwaardenkaart Zwolle , Parken en ecologisch netwerk Zwolle

Zwolle, 12 november 2019

Geacht College,

In de achter ons liggende maanden heeft het NatuurPlatformZwolle(NPZ) diverse keren veelal ambtelijk overleg gevoerd over de in ontwikkeling zijnde Omgevingsvisie. Vanzelfsprekend is tijdens die gesprekken door ons een pleidooi gevoerd om ook met de belangen van natuur en milieu, biodiversiteit juist ook bij het opstellen van de Omgevingsvisie en de daaruit voortvloeiende plannen uitdrukkelijk en dus ook heel bewust rekening te houden. De laatste tijd wordt steeds duidelijker, dat een goed evenwicht t.a.v. natuur en milieu voor onze totale maatschappij onontbeerlijk is. Thans is het evenwicht verstoord en er moet alles aan gedaan worden om ten eerste de achteruitgang te stoppen en tevens om herstel van verloren gegane biodiversiteit te bewerkstelligen. In onze gesprekken hebben wij aangegeven, dat in dit kader een gedegen "natuurwaardenkaart" erg behulpzaam kan zijn. Immers door een dergelijke "kaart" wordt duidelijk wát er allemaal in en rond Zwolle (nog) aanwezig is en wáár ook mogelijke bedreigingen van het milieu/de biodiversiteit zich kunnen voordoen. In bijgaande notitie benoemen wij een aantal uitgangspunten, die zouden moeten gelden voor het opstellen van een dergelijke kaart. Het opstellen van de bepleitte natuurwaardenkaart vraagt onmiskenbaar tijd en aandacht, toch zijn wij er van overtuigd, dat deze investering noodzakelijk is om hierop een verantwoord beleid in het algemeen, maar voor de Omgevingsvisie en – plannen in het bijzonder op te kunnen baseren. Tevens is er gesproken over het belang van de Zwolse parken en – in bredere zin – het Zwolse ecologische netwerk.

Een "Parken-notitie" en de "Natuurwaardenkaart" liggen natuurlijk in elkaars verlengde en zijn dan ook complementair aan elkaar.

In onze stad zijn we ons er van bewust, dat parken verschillende, maatschappelijk gewenste, functies vervullen. Helaas is het zo, dat die functies zich meermaals niet laten combineren. De ene functie heeft écht te leiden onder de andere. Daarom adviseren wij in bijgaande notitie om de *verschillende* functies van de Zwolse Park- en buitengebieden duidelijk in kaart te brengen en daar het beleid t.a.v. enerzijds het gebruik én anderzijds de noodzakelijke bescherming op te baseren.

Het ontwikkelen van de hier bedoelde "Natuurwaardenkaart" en een "Parkennotitie" en het daarna implementeren in het beleid, zoals b.v. vastgelegd in de Omgevingsvisie, is naar onze mening een verantwoordelijkheid van de gemeentelijke overheid. Het is op het verzoek van het gemeentelijk projectteam Omgevingsvisie dat we deze uitwerkingen nu aanbieden. Dat het NPZ de binnen haar gelederen aanwezige kennis/expertise met de gemeente graag wil delen, wordt door ons als bekend verondersteld.

Het Natuurplatform is erg benieuwd naar het vervolg!

Met vriendelijke groet,
namens het "NatuurPlatformZwolle"

Hans de Graad, voorzitter

Informant: Rinus Goutbeek , M.Goutbeek@kpnmail.nl , tel 038-4538554

Bijlagen:

- 1- Natuurwaardenkaart Zwolle
- 2- Parken en ecologisch netwerk in Zwolle + losse bijlage: achtergrondinfo TEEB

Aan het Natuurplatform Zwolle nemen deel:

Zwolle Groenstad • IVN afd Zwolle • KNNV afd Zwolle • Bijvereniging Zwolle • Avifauna Zwolle • Milieuraad Zwolle

1-Natuurwaardenkaart Zwolle

Aanleiding

In het overleg met de gemeente (ambtelijk) over de bijdrage van het Natuurplatform voor de Omgevingsvisie (februari 2019), is het Natuurplatform gevraagd haar expertise in te brengen voor de samenstelling van de Natuurwaardenkaart Zwolle.

Doelen

De Natuurwaardenkaart Zwolle is de basis om, voor met name het groen in de openbare ruimte invulling te geven aan een aantal beleidsuitgangspunten. Daarbij gaat het om inzicht geven in de stand van zaken voor wat betreft de biodiversiteit in de gemeente Zwolle. Wat zijn de huidige natuurwaarden, wat moet er gedaan worden om de biodiversiteit te stimuleren? Wat is de rol van het beheer? Wat zijn de ontwikkelingen? Bovendien geeft de Natuurwaardenkaart inzicht in de kwetsbare delen van onze stad en wordt de kaart gebruikt om inzicht te geven in de economische vertaling van de natuurwaarden, inclusief de compensatieformules. Het basisbestand geeft uiteindelijk inzicht in de aanwezigheid van landelijk beschermde soorten en leefgebieden. In het advies voor de Omgevingsvisie wordt ook geadviseerd om voor Zwolle een specifieke lijst met Ambassadeurssoorten voor Zwolle op te stellen. Dit kunnen soorten zijn van de landelijke lijst, maar ook voor Zwolle zeer kenmerkende soorten of (zeer) zeldzame soorten welke op nationaal niveau (nog) niet beschermd worden.

De Omgevingsvisie is de basis om een visie voor lange termijn te geven over de ontwikkelingen in Zwolle. Dit is uiteindelijk ook het instrument dat als basis kan dienen voor vergunningverlening.

Bij de afweging van alle ontwikkelingen die de komende jaren in Zwolle zullen gaan plaatsvinden, is het noodzakelijk dat van alle beleidsdoelen alle informatie beschikbaar is en dat belangen tegen elkaar kunnen worden afgewogen. Denk bijvoorbeeld aan de duurzaamheidsdoelstelling: biodiversiteit.

De gemeente Zwolle is verantwoordelijk om een Natuurwaardenkaart te maken. Met deze Natuurwaardenkaart heeft de gemeente en betrokken partijen een instrument in handen om ontwikkelingen te toetsen en om natuurwaarden die bescherming te bieden die noodzakelijk is. Tot nu toe baseert de gemeente de beoordeling van de natuurwaarden op te summere gegevens van, zoals waarnemingen op www.waarneming.nl. Wanneer de gemeente haar natuurbeleid verantwoordelijk wil uitvoeren, is het noodzakelijk dat de basisgegevens op orde zijn en dat de gegevens regelmatig worden geactualiseerd. Landelijk zijn er mooie voorbeelden van gemeentelijke Natuurwaardenkaarten, bijvoorbeeld Amsterdam. Alleen baseren op www.waarneming.nl is onvoldoende, omdat dat de waarnemingen op www.waarneming.nl van onvoldoende zeggingskracht zijn, het zijn slechts de opsommingen van individuele waarnemingen.

Er is een start gemaakt met een gemeente dekkende inventarisatie. De laatste jaren heeft Zwolle een paar inventarisatierapporten laten opstellen voor een aantal gebieden en gericht op een aantal soort(groep)en van het ecospectrum; Faunaonderzoek 2012-2013 en Faunaonderzoek 2017- 2018. Wanneer de groenstructuurkaart van Zwolle wordt vergeleken met de kaarten van deze uitgevoerde inventarisaties, blijkt dat er nog wel het nodige moet worden gedaan willen we een vlakdekkend beeld van de gemeente krijgen. Niet alle gebieden en soortgroepen zijn in een basisbestand ondergebracht.

Aan het Natuurplatform Zwolle nemen deel:

Zwolle Groenstad • IVN afd Zwolle • KNNV afd Zwolle • Bijenvereniging Zwolle • Avifauna Zwolle • Milieuraad Zwolle

Voorstel naar gemeente Zwolle

Stap 1: Het op orde brengen van het basisbestand. De eerste fase is omvat onder meer literatuuronderzoek en het op zoek gaan naar wetenschappelijk verantwoorde inventarisaties (gebieden en soortgroepen).

Het is zeer aannemelijk dat onder de burgers van Zwolle en ook verschillende organisaties veel informatie en kennis aanwezig is. Benut deze bronnen. Hiermee geeft de gemeente tevens invulling aan een van de lang gekoesterde bestuurlijke uitgangspunten, namelijk Burgerparticipatie!!

Stap 2: Op basis van Stap 1, in beeld te brengen waar niets of onvoldoende van bekend is en waarvoor onderzoek moet worden gestart.

Stap 3: Een planning maken om de hiaten uit Stap 2 weg te halen door de komende jaren gericht de blinde vlekken uit te kaart goed te laten inventariseren op natuurwaarden.

Stap 4: Opzetten van een monitoringsprogramma: denk hierbij bijvoorbeeld aan het in een cyclus van enkele jaren inventariseren van vastgelegde gebieden/transecten om de kwaliteit van de natuur in de stad in beeld te houden en zo nodig met beheer en onderhoud bij te sturen.

De gemeente geeft bij voorkeur nog dit jaar (2019) de opdracht voor Stap 1 en 2 en stelt daarna (jaarlijks) een bedrag beschikbaar voor de uitvoering van Stap 3 en 4. In de meerjarenplanning wordt ook rekening gehouden met de evaluaties en actualisering van de al uitgevoerde inventarisaties. Evaluatie en actualisering is nodig omdat op basis hiervan kan worden aangetoond of de uitgevoerde maatregelen en het beheer de gewenste resultaten geven en waar bijstelling noodzakelijk is. Bovendien kunnen resultaten van de evaluaties de basis zijn voor een jaarlijks te publiceren overzicht van de "Stand van de Zwolse natuur".

Rol en bijdrage Natuurplatform

Het Natuurplatform Zwolle is graag bereid om aan elke fase van dat proces ondersteuning bieden. Binnen het Natuurplatform is veel kennis aanwezig en met de juiste communicatie kunnen we naar verwachting veel mensen op de been krijgen om een bijdrage te leveren aan de Natuurwaardenkaart.

2- Parken en ecologisch netwerk in Zwolle

Inleiding

Zwolle herbergt grote en kleine groengebieden in allerlei vormen en verschillende gebruiken. Er zijn parken, groenstructuren, bossen, bermen, plantsoenen, etc. Op de Groene kaart is onderscheidt gemaakt in hoofdgroenstructuur, wijkgroenstructuur etc. De bewoners, maar ook bezoekers van Zwolle zien en ervaren de groenstructuur als een aangenaam en belangrijk onderdeel van de stad. Zwolle is daar ook heel trots op. En terecht!

In de **omgevingsvisie**, die wordt opgesteld, is het belangrijk dat de waarden van de groenstructuur worden geborgd. Het Natuurplatform heeft met veel plezier een bijdrage aangeleverd. Een belangrijk onderdeel van de omgevingsvisie is de waarborging, ontwikkeling en beheer van de groene structuren.

Het Natuurplatform Zwolle heeft in een uitgebreide reactie onder meer aangegeven dat een duidelijk parkenbeleid ontbreekt. De gemeente heeft aan het platform gevraagd een verdere uitwerking op te

Aan het Natuurplatform Zwolle nemen deel:

Zwolle Groenstad • IVN afd Zwolle • KNNV afd Zwolle • Bijenvereniging Zwolle • Avifauna Zwolle • Milieuraad Zwolle

stellen. In deze notitie wordt alleen ingegaan op de ecologische en milieuwaarden van de parken en niet op de economische waarden.

Over parken is de afgelopen decennia regelmatig geschreven.

In 2007 is een heel leuk parkenboekje verschenen met een korte beschrijving van een groot aantal parken in Zwolle, ca 30. Dit boekwerkje was vooral bedoeld om in vogelvlucht een indruk te geven van de parken. We doen hier de suggestie om deze uitgave te vernieuwen. In het boekje wordt in het kort een beschrijving gegeven van het park, van de doelen en van de gebruiksmogelijkheden. Het boekje kan ook worden gebruikt als communicatiemiddel over het beheer.

Op de Groene kaart van de gemeente zijn de belangrijkste groengebieden van de gemeente in beeld gebracht, de parken worden niet afzonderlijk aangegeven

Het Groenbeleidsplan 1998 is in 2015 geactualiseerd voor de periode 2015 -2025. In de actualisatie worden parken met name genoemd en wordt verwoord wat de stand van zaken is. Voor een aantal parken zijn maatregelen uitgevoerd, Park Eekhout en de Weezenlanden. Voor een aantal parken is verwoord dat deze nog de nodige aandacht verdienen o.a. voor de Middelweg.

Waarom nu een parkennota?

De huidige mondiale ontwikkelingen voor duurzaamheid en herstel biodiversiteit, biedt de gemeente kansen om aan deze ontwikkelingen een bijdrage te leveren. In het coalitieakkoord 2018-2022 wordt een duurzame en circulaire stad nagestreefd. Parken kunnen een prima deelbijdrage leveren aan deze visie in het coalitieakkoord. Om dit verder vorm te geven is een uitwerking per park noodzakelijk. Een uitwerking in hoofddoelen, subdoelen en een tijdsplanning. Om sturing te kunnen geven en om de kwaliteiten van de parken te verbeteren is het nodig dat er afstemming is tussen de verschillende doelen. Ten eerste wordt hiermee voorkomen dat bij de realisatie van het ene doel een ander doel wordt gefrustreerd. Ten tweede kunnen de doelen elkaar heel goed versterken. Bovendien worden voor een lange periode beheerafspraken vastgelegd. Met name voor de ontwikkeling van biodiversiteitsdoelen zijn lange termijnen nodig, veelal langer dan 1 of 2 zittingsperiodes van de raad.

Wat zijn de doelen van een park

Cultuurhistorie.

Het park heeft een belangrijke functie gehad bij bv de ontstaansgeschiedenis van Zwolle of is aangelegd (of onderdelen ervan) bij een belangrijke gebeurtenis.

Gezondheid

Een park geeft rust, verkoeling, wandelen, spelen en natuurlijk ook flora en fauna. Deze aspecten zijn belangrijk voor de gezondheid van mens en dier.

Publieksfunctie

Het park kan passief worden beleefd (wandelpaden, waterpartijen) maar ook actief door het aanbrengen van objecten of aanleg realiseren die bezoekers uitdagen. Concerten groot of klein, horeca, natuurlijk spelen, etc. De Weezenlanden bv is aangemerkt voor recreatiedoeleinden, met name festivals en andere grote evenementen.

Waterretentie

Een park kan worden ingericht om regenwater op te vangen i.p.v. regenwater af te voeren via het rioolsysteem. Voor de realisatie van deze maatregel zal een langere termijn nodig zijn. Hoeveelheid, afkoppelen, aanleg etc.

CO2 opslag

De bestaande bomen houden CO2 vast. Aanplant van extra bomen dragen bij aan klimaatdoelstellingen en bij de keuze van de soorten bomen gebruiken die een grote CO2 opslag hebben.

Aan het Natuurplatform Zwolle nemen deel:

Zwolle Groenstad • IVN afd Zwolle • KNNV afd Zwolle • Bijenvereniging Zwolle • Avifauna Zwolle • Milieuraad Zwolle

Biodiversiteit

Maaibeheer, gebruik van eigen soorten, zorgen voor voldoende diversiteit, waterretentie gebruiken voor een nat element voor planten en amfibieën, aanleggen van schuilgelegenheid door vrijkomend takhout te laten liggen, laten staan van stammen, aanleggen van bloemrijke delen, goede opbouw in de beplanting van laag naar hoog (zoomvegetatie).

Bv bij de aanleg, herstel of verbetering van waterpartijen worden beschoeiingen aangebracht en er wordt geen rekening gehouden met uittreepplaatsen voor kleine fauna (waterpartijen in Stadshagen, herstel beschoeiing stadgracht). Dit kan heel eenvoudig door de maatregel op te nemen in het uitvoeringsplan.

Ecologisch netwerk

Onze leefomgeving is afhankelijk van wat de natuur ons geeft. Voor een duurzame leefwereld voor plant en dier is een aaneengesloten ecologisch netwerk nodig. Veel soorten moeten zich kunnen verplaatsen om voedsel te vinden, om zich voort te planten (vermijden van inteelt), om nestplaatsen of woonplek te vinden. Parken en robuuste groenplekken vormen grotere bouwstenen in de ecologische structuur. Andere bouwstenen zijn ander gemeentelijk groen, tuinen, bermen, oevers, bedrijventerreinen – deze vormen de kleinschalige verbindingen in het ecologisch netwerk.

{Het Bijenlandschap hanteert de typering van ecoprofielen: Bed & Breakfast gebied, verbindend element, bij-tankstation. Bron: Contouren regionaal ecologisch netwerk voor bestuurders – 2017}.

Burgerparticipatie

Bewoners en gebruikers in de gelegenheid stellen om een bijdrage te leveren en zelf de handen uit de mouwen te steken. De gemeente kan actief onderdelen van het park die daarvoor in aanmerking komen, onder voorwaarden, aan beiden als groenadoptieproject aan de burgers of gebruikers.

Communicatie

Een parkennota is ook communicatiemiddel van de gemeente met bewoners, communicatiemiddel tussen bewoners, maar ook communicatiemiddel binnen de gemeentelijke organisatie. Het plan is een belangrijk communicatiemiddel binnen de gemeentelijke organisatie van Zwolle (bestuur, beleidsontwikkeling, beleidsuitvoering en uitvoering). Het vaststellen van de doelen en realiseren van het beheer kan soms complex zijn. Vooral de complexiteit vraagt om afstemming tussen de verschillende participanten. Voor de uitvoerende diensten/organisaties, zoals de ROVA is het plan een belangrijke richtlijn/handleiding. Wanneer 1 of meerdere doelen zijn vastgesteld en het noodzakelijke beheer daarvoor is vastgesteld, kan de nota worden gebruikt om beheermaatregelen aan te kondigen. Vragen over het hoe en waarom van maatregelen kunnen worden beantwoord.

Wat moet er gedaan worden om een plan te maken?

Vaststellen wat de parken en grote structuren zijn. Gemeente en Natuurplatform. Het boekje uit 2007 kan prima als uitgangspunt worden gebruikt.

Vaststellen per park van de doelen op lange en korte termijn. Gemeente en Natuurplatform.

Vaststellen van de participanten, gemeente, ROVA en Natuurplatform en burgers.

We verwijzen verder naar de TEEB stadtool. Daarmee kan per park de waarde bepaald worden. Vanuit die basis kan planvorming plaatsvinden. Meer informatie is te vinden [in de aparte bijlage](#).

Voorbeeld voor een doelenmatrix per park

	Waterretentie	CO2	Biodiversiteit*)	Burgerparticipatie	Gezondheid
Park 1	X		X	X	X
Park 2	X		X	X	
Park 3		X	X		X
Etc					

*) alle locaties herbergt mate van biodiversiteit

Aan het Natuurplatform Zwolle nemen deel:

Zwolle Groenstad • IVN afd Zwolle • KNNV afd Zwolle • Bijenvereniging Zwolle • Avifauna Zwolle • Milieuraad Zwolle

Tenslotte vragen wij nog specifiek aandacht voor het thema lichtvervuiling, als standaardonderdeel van de analyse per park.

Vervolgproces

Nadat doelen zijn vastgesteld en prioriteiten zijn bepaald wordt per park een concrete uitwerking opgesteld op welke wijze de doelen worden nagestreefd en wordt een planning gemaakt. Tevens wordt weergegeven wie de partners (in en extern) zijn om de doelen te realiseren.

In het gebied buiten de bebouwde kom liggen ook waardevolle groenstructuren, maar worden in deze parkennota buiten beschouwing gelaten.

Bijlage (los): Informatie over TEEB stadtool

Aan het Natuurplatform Zwolle nemen deel:

Zwolle Groenstad • IVN afd Zwolle • KNNV afd Zwolle • Bijenvereniging Zwolle • Avifauna Zwolle • Milieuraad Zwolle